

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۵/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

نقش پیش بینی کنندگی پایبندی مذهبی در رضایتمندی زناشویی

فیروزه ناصری

کارشناسی ارشد روان شناسی عمومی دانشگاه پیام نور مرکز شیراز

eq110111@gmail.com

چکیده

رضایتمندی زناشویی به عنوان یکی از ابعاد مهم زندگی انسانی، همواره مورد توجه محققان و متخصصان روانشناسی اجتماعی قرار گرفته است. این مفهوم نه تنها به عنوان شاخصی از کیفیت زندگی انسانی در نظر گرفته می‌شود بلکه تأثیرات عمیقی بر سلامت روانی و اجتماعی افراد دارد. از طرفی، پایبندی مذهبی نیز به عنوان یکی از ابعاد مهم و برجسته در زندگی افراد شناخته می‌شود که تأثیرات گوناگونی در زندگی شخصی و اجتماعی دارد. هدف از پژوهش حاضر نقش پیش بینی کنندگی پایبندی مذهبی در رضایتمندی زناشویی بود. روش پژوهش همبستگی و از نوع کاربردی است. جامعه آماری شامل دانشجویان متأهل دانشگاه پیام نور مرکز شیراز که در سال ۱۳۹۷ مشغول به تحصیل بودند را شامل می‌شدند. تعداد این افراد ۵۰۰ نفر بود. از بین آنها براساس فرمول کوکران ۲۱۷ نفر به روش نمونه گیری دردسترس انتخاب و در پژوهش شرکت داده شدند. ابزارهای سنجش پرسشنامه های جهت گیری مذهبی آلپورت (۱۹۵۰)، پرسشنامه رضایت زناشویی گلوبال گریمس (۱۹۹۸) و پرسشنامه خیانت زناشویی واتلی (۲۰۰۶) بودند. به منظور تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و شاخص های آمار توصیفی و استنباطی (رگرسیون چندمتغیره) استفاده شد.

واژگان کلیدی: پایبندی مذهبی، رضایت زناشویی، متأهل، دانشجویان.

مقدمه

خانواده را مؤسسه یا نهاد اجتماعی معرفی کرده اند که ناشی از پیوند زناشویی زن و مرد است. از جمله مظاهر زندگی اجتماعی انسان، وجود تعامل سالم و سازنده میان انسان ها و برقرار بودن عشق به هم نوع و ابراز صمیمیت و همدلی به یکدیگر است. خانواده محل ارضای نیازهای مختلف جسمانی و عقلانی و عاطفی است و داشتن آگاهی از نیازهای زیستی و روانی و شناخت چگونگی ارضای آنها و تجهیز شدن به تکنیک ها شناخت تمایلات زیستی و روانی ضروری و انکارناپذیر می باشد. رضایت یک فرد از زندگی زناشویی به منزله رضایت وی از خانواده محسوب می شود و رضایت از خانواده به مفهوم رضایت از زندگی بوده و در نتیجه تسهیل در امر رشد و تعالی و پیشرفت مادی و معنوی خواهد شد (یوسفی و عیسی نژاد، ۱۳۹۰: ۲۵).

دین و مذهب یکی از مهمترین و اساسی ترین نهادهایی است که جامعه ی بشری از گذشته تاکنون به خود دیده به طوری که هیچ گاه بشر خارج از این دیده زیست نکرده و دامن از آن برنکشیده است. واز معدود نهادهایی است که از دوره های بسیار دور، جزء مهمی از حیات بشری را تشکیل داده و در نحوه و نوع زندگی موجود انسانی اثر گذاشته و آن را تحت تأثیر قرار داده است. دین و

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مذهب به مثابه‌ی عمیق‌ترین منبعی است که موجودیت انسان در آن پرورش یافته و تمام ابعاد آن، از جمله وحدت انسان به خداوند، بدان وابسته است. بنا به گفته‌ی کارل لایل، مذهب هر فرد، واقعیت وجودی هراسانی را مشخص می‌کند. اعتقادات مذهبی با سرنوشت انسان پیوند می‌خورند و جوشش‌های این عقاید در قلب انسان، اصول زندگی را عمیقاً تحت تأثیر قرار می‌دهد (رسولی و سلطانی، ۱۳۹۱: ۴۳۰).

امروزه مفاهیم زناشویی بر اساس محبت، همکاری، تفاهم، گذشت و فداکاری متقابل در زندگی مشترک زن و شوهر فراهم ساختن امکانات وارضای نیازهای مشروع و متقابل هر یک از آنان تکوین یافته است. دورشدن از این مفهوم و عدم توجه به هدف اساسی زناشویی سبب افزایش مشکلات زناشویی و طلاق‌های زیان آور و سرسام‌آور کنونی ما می‌باشد (رفیعی، ۱۳۹۰: ۲۶).

وضعیت زناشویی رضایتمند نیز حالتی است که بین زن و شوهر رضایت، ارتباط، شادکامی، علاقه‌های مشترک و اعتماد و احترام دوطرفه وجود داشته باشد. طبق این تعریف رضایت زناشویی زمانی محقق می‌شود که وضعیت موجود در روابط زناشویی با وضعیت مورد انتظار فرد منطبق باشد. خانواده متعادل و سالم بر ازدواجی موفق پایه‌گذاری می‌شود. در زندگی مشترک، زن و شوهر باید نقش‌هایی نو و متفاوت بپذیرند و خود را با آن هم‌آهنگ سازند. در مراحل متفاوت چرخه زندگی، عوامل گوناگونی به شیوه پیوند همسران و در نتیجه، بر سطح رضایت و وضعیت زناشویی اثر می‌گذارد (فخاریان و خیاط، ۱۳۹۴: ۶۶).

مذهب سیستم سازمان یافته‌ای است از باورها شامل ارزش‌های اخلاقی، رسومات، مشارکت در جامعه دینی برای اعتقاد راسخ‌تر به خدا یا یک قدرت برتر است. باورهای مذهبی شیوه مؤثری برای مقابله با مصایب، تجارب دردناک و نشانه‌های بیماری است. همچنین در زمان مشکلات و ناراحتی‌ها بر چگونگی روابط انسانی اثر می‌گذارد. باورهای مذهبی اعضای یک خانواده می‌تواند بر شیوه ارتباط آنها با یکدیگر و حفظ جایگاه و مرزهایی که بین اعضای خانواده وجود دارد، تأثیر زیادی داشته باشد (کیانی، فرح بخش و شیرعلیپور، ۱۳۹۰: ۱۰۰). هانلر و گنچوز معتقدند که نگرش مذهبی می‌تواند در ارتباط زناشویی مؤثر باشد، زیرا مذهب شامل رهنمودهایی برای زندگی و ارائه دهند سامانه باورها و ارزش‌ها است که این ویژگی‌های می‌توانند زندگی زناشویی را متأثر سازد (خدایاری فرد و دیگران ۱۳۸۶). ارزش‌ها و دیدگاه‌ها و مسائل مذهبی و عقیدتی در اغلب جوامع به ویژه جوامع سنتی نقش مهمی در تشکیل خانواده و تدوام زندگی زناشویی ایفا می‌کند، نادیده گرفتن این مقوله در بدو تشکیل زندگی و انتخاب همسر می‌تواند به زندگی آینده زوج آسیب برساند (مختاری و رسول زاده طباطبایی، ۱۳۹۴: ۶۰).

با توجه به این امر که خانواده اولین و مهمترین نظام ارتباطی هر فرد به شمار می‌رود و زمینه و بستر مناسب برای ایجاد سلامت جامعه است و با توجه به اهمیت مذهب در وضعیت زندگی زناشویی، هدف اصلی پژوهش حاضر پاسخ دادن به این سؤال است که آیا پایبندی مذهبی می‌تواند رضایتمندی زناشویی را پیش بینی کند؟

تعاریف رضایت زناشویی

درازدواج‌های رضامند و موفق زوجین پیام‌های روشنی را برای هم ارسال می‌کنند. به همدیگر اعتماد دارند و تفاوت‌های همدیگر را به راحتی می‌پذیرند که این ویژگی موجب خلاقیت آنان می‌گردد تا برای توسعه و برنامه ریزی هویت خودشان تلاش کنند. این قبیل از همسران آزادند که از همدیگر و از سایر افراد و چیزها نیز لذت ببرند و در عین حال که به هم علاقمند و وابسته هستند استقلال فردی خود را جهت غنی سازی زندگی مشترک خود به کار می‌گیرند (زارعی و رسولی منش، ۱۳۹۴: ۳۵).

برطبق تعریف، رضایت زناشویی حالتی است که طی آن زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و با هم بودن احساس شادمانی و رضایت دارند (فرجامی، ۱۳۹۷: ۳۰). در تعریف دیگر سلیمانیان (۱۳۹۰) معتقدند که رضایت زناشویی انطباق بین وضعیت موجود و وضعیت مورد انتظار است. طبق این تعریف رضایت زناشویی زمانی محقق می‌گردد که وضعیت موجود در روابط زناشویی با وضعیت مورد انتظار فرد منطبق باشد (سلیمانیان، ۱۳۹۰: ۱۷۰). داکین و وامپلر (۲۰۱۰) رضایت زناشویی را چنین تعریف می‌کند: احساس خشنودی، رضایت و لذت توسط زن یا شوهر زمانی که همه جنبه‌های ازدواج خود را در نظر می‌گیرند. رضایت یک متغیر

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نگرشی است. بنابراین یک خصوصیت فردی زن و شوهر محسوب می شود. طبق تعریف مذکور رضایت زناشویی در واقع نگرش مثبت و لذتبخشی است که زن و شوهر از جنبه های مختلف روابط زناشویی خود دارند.

در تعریف دیگر رضایت زناشویی گفته شده است که خانواده از کنش متقابل یک مرد و زن ناشی می شود که برخی شرایط قانونی را تحقق بخشیده اند و برای زناشویی خود مراسمی برگزار کرده اند و به طور کلی عمل آنها از لحاظ قانونی پذیرفته شده و به آن ازدواج اطلاق شده است. یکی از مهمترین عواملی که کارکرد مؤثر خانواده را تحت تأثیر قرار می دهد، رضایت اعضای خانواده به خصوص زن و شوهر از یکدیگر است. رضایت زناشویی یعنی انطباق بین انتظاراتی که فرد از زندگی زناشویی دارد و آنچه در زندگی خود تجربه می کند (صادق مقدم و طهماسبی، ۱۳۹۵: ۴۸). در تعریفی فیشر (۲۰۱۰) رضایت زناشویی به عنوان عملکرد و رفتار مناسب زوجین بر اساس وظایف سنتی و عرفی و قانونی تعیین شده برای هر کدام از آنان در قالب قانون خانواده و خرده فرهنگ است. مطابق با نظر میرگان و کوردوا، ادراک زن و شوهر از میزان شدت و دامنه ی مشکلات موجود در رابطه نشان دهنده ی سطح رضایت زناشویی آنهاست. رضایت بخش بودن روابط میان همسران از طریق علاقه ی متقابل، میزان مراقبت از همدیگر و پذیرش و تفاهم با یکدیگر سنجیده می شود (میرگان و کوردوا، ۲۰۱۱).

سیونس و گاریپ (۲۰۱۰) رضایت مندی زناشویی را پیامد توافق زناشویی که به صورت درونی احساس می شود نیز می دانند. اصطلاح توافق زناشویی بر رابطه ی مناسب زن و شوهر به گونه ای رفتار، تصور و ادراک می کنند که گویا نیازها و انتظاراتشان برآورده شده و چیزی وجود ندارد، که در روابط شان خلل ایجاد کند. در ازدواج بدون توافق زناشویی، مشکلات موجود میان همسران به حدی زیاد است که آنها احساس می کنند، نیازها و انتظاراتشان برآورده نمی شود. اغلب زوج ها در جایی میان این دو قطب قرار دارند و در مواردی بین آن ها توافق برقرار است و در مواردی نه (سیونس و گاریپ، ۲۰۱۰) روسن، مایرزوهاتی (۲۰۱۳) معتقد هستند که رضایت مندی زناشویی مفهومی کلی است که در وضعیت مطلوب روابط زناشویی احساس می شود. از طرفی، رضایت مندی زمانی اتفاق می افتد که روابط زن و شوهر در همه ی حیطه ها بهنجار باشد (روسن، مایرزوهاتی، ۲۰۱۳) چنگ (۲۰۱۰) به بررسی عوامل متمایز کننده ازدواج های موفق و ناموفق بر روی ۹۵ زوج سوئدی که مدت ۲۰ سال از ازدواج رسمی و غیر رسمی آنها گذشته بود پرداختند در این تحقیق مردان رضامندی بیشتری از زنان را نشان دادند و زن و شوهری که حس تعلق و وابستگی شدید بهم داشتند میزان رضامندی بالاتری را از خود نشان دادند. اختلافات بین زندگی های زناشویی موفق و ناموفق در پاسخ های افراد به سؤالات مربوط به سرگرمی ها، اوقات فراغت، جنسیت، فلسفه زندگی و شمار نزاع های خانوادگی مشخص گردید. میزان رضامندی زناشویی زنان بستگی به میزان رضامندی مردان داشت (چنگ، ۲۰۱۰) تحقیقاتی که در این زمینه و بررسی اهمیت الگوهای زوجین روی رضامندی زناشویی صورت گرفته است نشان می دهد که الگوهای ارتباطی رایج بین زوجین رضامند موارد ذیل است:

- توافق بیشتر
 - عدم فعالیت منفی تلافی جویانه و کشف دقیق تر پیام های غیر کلامی یکدیگر
- ویژگی های فوق در زوجین راضی و الگوهای ارتباطی آنان به چشم می خورد. زوجین خشنود نسبت به زوجین ناخشنود زمان زیادی را صرف گفتگو با هم (بدون توجه به موضوع) سپری می کنند و به همان میزان نیز وقت صرف گفتگو در مورد مسائل شخصی می کنند.
- تحقیقات دامنه دار نشان می دهد که مدارج تحصیلی در خوشبختی خانوادگی بسیار مؤثر است زیرا مقدار تحصیل معمولاً مربوط به مقام اجتماعی شخص است و تفاوت تحصیلات وسیع ممکن است سبب ایجاد حس حقارت و آزرده گی شود و همچنین موجبات عدم درک صحیح طرفین از یکدیگر را فراهم می سازد. دیدگاه همسر تحصیل کرده ممکن است نسبت به رویدادها و مسائل اطراف، واقع بینانه تر باشد تا نسبت به همسرش که تحصیلات پایین تری دارد و این مسئله سبب تفاوت پاسخ دهی و واکنش آنان نسبت به مسائل مهم زندگی می گردد (خالدین، نعمتی و رعایی، ۱۳۹۴: ۵۰).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زوجینی که به دنبال پایداری و استحکام زندگی زناشویی خود هستند باید خود را به ویژگی های مثبتی ملبس سازند و در واقع پیوند زناشویی خود را با داشتن این خصوصیات و فضائل دائمی سازند. داشتن تعهد و وفاداری و انصاف لازمه تداوم ازدواج است. پذیرش متقابل، تفاهم متقابل، گذشت و بخشش متقابل، اعتماد متقابل می تواند پایه های ازدواج را تحکیم کند، داشتن انعطاف پذیری و پاسخ مناسب دادن به خواستها و نیازمندی های همدیگر و داشتن نگرش مثبت نسبت به هم و نسبت به رویدادهای خانوادگی به رضامندی و پایداری ازدواج کمک خواهد کرد (گل محمدیان، ۱۳۹۵: ۲۵). آنچه به عنوان عوامل مخرب و موجب تزلزل ارکان خانواده است مسائلی چون سوء تفاهمات و خطاهای شناختی، عدم مهارت های ارتباطی از قبیل گوش دادن فعال، مبهم بودن پیامها، عدم تشریح مساعی و مشورت کردن، عدم احترام به عقاید و پذیرش یکدیگر، مشخص و صریح نبودن انتظارات می باشد. همچنین هر گاه زوجین به هنگام برخورد با مشکل به جای بررسی راه حل های احتمالی و انتخاب راه حل مؤثر و مفید به شیوه هایی چون سرزنش کردن، تمسخر کردن، تحقیر کردن، طعنه زدن، شکایت کردن و نق زدن، مبالغه در نشان دادن وضعیت موجود و ... بپردازند، موجبات سست شدن پایه های زندگی مشترک خود را فراهم می سازند (صدیقی، معصومی و شاه سیاه، ۱۳۹۴: ۱۷).

با توجه به چنین یافته هایی و با در نظر گرفتن اینکه زنان اکنون در عرصه های اجتماعی و شغلی حضور فعالی دارند و علاوه بر مسئولیت همسر داری و مادری مسئولیت های شغلی و اجتماعی مهمی را نیز به عهده دارند و این همه، فشار سنگین را بر او تحمیل کرده و استرس مربوط به انجام وظایف اجتماعی و انجام وظایف خانه بر وی حاکم می شود. حال اگر این زن دارای افکار و عقاید غیر منطقی نیز باشد به میزان زیادی به تأکید دیگران خود را نیازمند ببیند یا این باور غیر منطقی را داشته باشد که در صورت انجام ندادن کامل و شایسته یک وظیفه، فردی نالایق و بی کفایت است و ... در این صورت با استرس مضاعفی روبه رو خواهد شد و این اضطراب بر عملکرد وی اثر گذاشته و روابط زناشویی را دچار اختلال خواهد ساخت و ممکن است موجبات نارضایتی را فراهم سازد. در واقع به نظر می رسد که باورهای غیر منطقی به عنوان یک کاتالیزور عمل می کنند و روند نارضایتی را تسریع خواهند ساخت (سیفی قوزلو، حمیدی و خلیلی، ۱۳۹۴: ۱۱۵).

آثار و فواید دین داری

درباره ی آثار و فواید دین داری مطالب متعددی عنوان گردیده است. شهید مطهری (۱۳۶۹) در این باره سه فایده برای ایمان (و دین داری) عنوان می کند:

- بهجت و انبساط: خوش بینی به جهان، روشن دلی، امیدواری، آرامش خاطر و لذت معنوی
- بهبودی در روابط اجتماعی: رعایت عدالت و اخلاق در روابط با دیگران در پرتو ایمان و تقوا
- کاهش ناراحتی ها: بالا بردن توان مقابله و مقاومت در برابر ناملایمات زندگی.

آذربایجانی و موسوی اصل هم، شرح کاملی بر آثار و فواید دین داری نوشته اند. آنان آثار و فواید دین داری را اول در دو سطح فردی و سطح اجتماعی عنوان می کنند و در مرحله بعد، فواید سطح فردی را به چهار بخش آرامش روان، خشنودی و رضایت از زندگی، تفسیر خوش بینانه از مرگ و سلامت جسمی، و فواید سطح اجتماعی را به سه بخش انسجام اجتماعی، کاهش جرم و انحراف، نوع دوستی و کمک به دیگران تقسیم می نمایند (مطهری، ۱۳۶۹).

- آرامش روان: در مورد آرامش روان، نتایج تحقیقات صورت گرفته مؤید این مطلب است که دیندار بودن و پای بندی به میانی و احکام دین باعث افزایش سطح سلامت روان و بالطبع کاهش اختلالات روانی است. قرآن کریم هم به صراحت به تأثیر یاد خدا در ایجاد و آرامش در روان اشاره کرده است.
- تفسیر خوش بینانه از مرگ: بسیاری از افراد از مرگ نگرانند؛ چون مرگ در نظر آنان، از دست دادن چیزهای خوب و عدم اطمینان به وقایع پس از مرگ است. در اینجا است که دین تفسیر خوش بینانه ای از مرگ به انسان می دهد و آن

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

را نه نابودی، بلکه انتقال از یک نوع زندگی موقت به نوع دیگری که همیشگی و ابدی است تلقی می‌کند(فهمیم نژاد، ۱۳۹۰:۶۲).

- خشنودی و رضایت از زندگی: رضایت از زندگی فرایندی است بر مبنای قضاوت شناختی که به عنوان شاخصی در جهت ارزیابی کلی از کیفیت زندگی فرد مطرح شده است. رضایت، انعکاس ساده‌ای از شرایط و حوادث واقعی نیست، بلکه منعکس کننده ارزیابی شناختی از شرایط و رویدادهاست. بررسی‌ها نشان می‌دهد که افراد متدین از افراد غیرمتدین احساس رضایت بیشتری در زندگی دارند. یکی از این بررسی‌ها توسط سلطانی‌زاده و همکاران انجام شد. نتیجه این تحقیق نشان داد مقوله‌های سه‌گانه نگرش‌های دینی (عمل به مناسک دینی، دوستی و بندگی خدا، اعتقاد به اصول دین) به همراه وجود بیماری جسمانی رابطه معناداری با رضایت از زندگی دارد.
- انسجام اجتماعی: افراد دیندار معمولاً برای انجام فرایض دینی در مسجد و کلیسا جمع می‌شوند. خود این امر، باعث افزایش انسجام آن افراد می‌گردد. برگزاری نمازهای جمعه و جماعت نمونه‌ای از این موارد است. شاید یکی از دلایل عمده این انسجام، اشتراکات معنوی زیاد این افراد باشد (پهلوان زاده، ۱۳۹۰:۱۱).
- کاهش جرم: از افراد متدین انتظار می‌رود به دلیل آموزه‌های دینی درباره زشتی و حرمت قتل، ضرب و جرح و اعمال منافی عفت، در مقایسه با غیر متدینان کمتر دچار جرم و جنایت و انحراف شوند. در آیه‌ای از قرآن کریم به رعایت این قوانین اشاره شده است.
- نوع دوستی و کمک به دیگران: ادیان مختلف ممکن است درباره مسائلی نظیر حقیقت خداوند یا برخی آیین‌های مذهبی اختلاف نظر داشته باشند. ولی در مورد موضوعات اخلاقی از جمله دروغ، حسد، بخل، نوع دوستی، احترام به پیران، محبت به کودکان و مسائلی از این قبیل با همدیگر توافق کاملی دارند. در دین اسلام هم آموزه‌هایی از این دست دیده می‌شود. نظیر: با دیگران به نیکی رفتار کن، با مردم فروتن، نرم‌خو و مهربان باش، با اطعام مساکین، یتیمان و اسیران در سوره «دهر» که در شأن اهل بیت حضرت علی (ع) می‌باشد (بهرامی احسان و تاشک، ۱۳۹۲:۲۵).

پیشینه ی پژوهش

پیشینه ی پژوهش های داخلی

- هراتیان، جانبزرگی و آگاه هریس در سال (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «نقش روان بنه‌های ناسازگار اولیه و دین‌داری، در پیش بینی تعارض زناشویی زنان متأهل» که در بین ۳۹۱ نفر انجام شد، نشان دادند که کل مؤلفه‌های روان بنه‌های ناسازگار اولیه و جهت گیری مذهبی با تعارض زناشویی، معنادار بوده و مؤلفه‌های دوسوگرایی مذهبی، توان پیش بینی تعارض زناشویی را دارند.

- هراتیان، جانبزرگی و آگاه هریس در سال (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «رابطه جهت گیری مذهبی و تعارض زناشویی و تفاوت آنها در میان زوجین» که در بین ۳۹۱ زوج ساکن استان سمنان انجام شد، نشان دادند که افراد با جهت گیری مذهبی درونی بیشتر، ازدواج را مقدس و یک مسئولیت تلقی کرده و به واسطه ایفای تعهدات زناشویی، با تعارض زناشویی کمتری رو به رو می‌شوند.

- مصلحی و احمدی در سال (۱۳۹۲) پژوهشی تحت عنوان «نقش زندگی مذهبی در رضامندی زناشویی زوجین» انجام دادند. این پژوهش از نوع پژوهش های همبستگی می باشد و به روش پس رویدادی انجام شده است. بدین منظور، ۱۱۶ زوج از دانشجویان دانشگاه بجنورد و دانش پژوهان مؤسسه امام خمینی که حداقل یکسال از زندگی مشترک آنها گذشته بود، با استفاده از پرسشنامه های رضایت زناشویی اسلامی و پایبندی مذهبی مورد بررسی قرار گرفتند. تحلیل داده ها نشان می دهد که زوجین هر دو پایبند به مذهب، نسبت به زوجینی که فقط یکی از آنها پایبند به مذهب بود، از رضایت‌مندی زناشویی بیشتری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برخوردار بودند و آنها نیز از زوجین هر دونا پایبند به مذهب بیشتر از زندگی زناشویی خود رضایت داشتند. بنابراین، می توان گفت پایبندی به مذهب از عواملی است که در رضامندی زناشویی نقشی معنادار دارد.

پیشینه ی پژوهش های خارجی

- ماهونی و همکاران در سال (۲۰۱۵) با تجزیه و تحلیل مشاهداتشان بر روی ۲۰۰ نفر از زوجین نشان دادند که جنبه های گوناگون عملکرد زناشویی شامل رضایت زناشویی، تعداد برخوردها و خشونت فیزیکی با فعالیت ها و اعتقادات مذهبی در ارتباط است. به این صورت که زوج های دارای اعتقادات مذهبی بالاتر، رضایت زناشویی بیشتری داشته و برخوردها و خشونت ها آنان نسبت به هم کمتر است. به همین دلیل درک ارزش های دینی درباره ی ازدواج برای سلامت رابطه ی زوجین اهمیت زیادی دارد (ماهونی، ۲۰۱۵: ۲۲۶).

- متینگ لی و ویلسون و همکاران در سال (۲۰۱۵) در پژوهشی که بر ۵۰ نفر از افراد دارای مذهب های مختلف نشان دادند که افراد مذهبی نسبت به افراد غیر مذهبی تعهد و رضایت زناشویی بالاتری دارند و اگر زوجین در مسائل مذهبی اشتراک نظر نداشته باشند، دین می تواند یک منبع قابل توجه تعارض زناشویی باشد. در مقابل مذهب می تواند یک منبع برای حل و فصل تعارض باشد و مشارکت مذهبی واحد و مشترک زوجین با حل تعارض مؤثر همراه است (متینگ و ویلسون و همکاران، ۲۰۱۵: ۱۴۷۱).

- ادیب در سال (۲۰۱۴) در طی پژوهشی نشان داد که خیانت زناشویی هم به عنوان علت و هم پیامد کیفیت زناشویی پای می باشد. در این پژوهش بر ۵۰ نفر از زوج های که ۵ سال از ازدواج آنها می گذرد انجام شده همچنین روایی و پایایی آنها از طریق ۳۰ نفر از گروه خبرگان تأیید شده است و به این نتایج دست یافته اند اگر تعارض به صورت مفید مورد استفاده قرار بگیرد می تواند عاملی برابر در جهت درک عمیق تر روابط متقابل و نزدیک ثمربخش باشد. بنابراین سالم یا ناسالم بودن یک رابطه به مقدار تعارض بین افراد درگیر زیاد وابسته نیست بلکه به چگونگی توزیع و نحوه حل تعارض بستگی دارد (ادیب، ۲۰۱۴: ۱۲).

- لامبرت و دولاهیت در سال (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی این موضوع پرداختند که مذهب چگونه می تواند به پیشگیری، حل و مغلوب ساختن تعارض زناشویی کمک کند. آنها ۵۷ زوج از سه مذهب (یهود، مسیحیت و اسلام) در دو ایالت کالیفرنیا شمالی و نیوانگلند انتخاب نموده اند. نتایج بررسی آنها نشان می دهد که مذهب می تواند درسه جهت به فرایند حل تعارض کمک کند: حل تعارض، پیشگیری از وقوع مشکل، آشتی در روابط (لامبرت و دولاهیت، ۲۰۱۴: ۵۹۹).

- مطالعه براوان و همکاران با هدف بررسی دینداری و ثبات زناشویی در زوج های سیاه و سفید آمریکایی نشان می دهد که زمانی که زوجین از لحاظ باورهای مذهبی با هم یکسان باشند، ثبات زناشویی بیشتری وجود دارد (براون و همکاران، ۲۰۰۸: ۱۸۶).

- هسلیدر مطالعه خود با هدف بررسی رضایت زناشویی در زوج های تازه ازدواج کرده بر اساس مؤلفه های مذهب و سبک دلبستگی عاشقانه نشان داد که نگرش مذهبی بالای زوجین به طور قابل توجهی با رضایت زناشویی بالاتری همراه است (هسلی، ۲۰۰۶: ۴۸).

- فیالا و همکاران (۲۰۰۲) با هدف بررسی مقیاس حمایت مذهبی دریافتند که هر سه نوع حمایت مذهبی (پشتیبانی از خدا، جماعت و رهبری کلیسا) با افسردگی کمتر و رضایت بیشتر از زندگی مربوط می شود (فیالا و همکاران، ۲۰۰۲: ۷۶۱).

- کال و همکاران (۱۹۹۸) در تحقیقات خود نشان دادند حضور مذهبی دارای بیشترین تأثیر مثبت بر ثبات زناشویی است. وقتی همسران، هر دو به طور منظم در کلیسا حضور پیدا کنند زن و شوهر کمتر خطر ابتلا به طلاق را دارند (کال و همکاران، ۱۹۹۸: ۳۸۲).

اهداف اولیه تحقیق شامل: کشف عوامل دخیل در احتمال حفظ روابط زناشویی زوجین و تعیین عوامل مؤثر در زمینه احتمال التیام یافتن همسر آسیب دیده بود. یافته ها حاکی از آن بود که میزان بحث و گفتگو زوجین در مورد مساله خیانت و میزان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

پاسخگویی همسرخیانتکار، رابطه معناداری با کیفیت رابطه زناشویی و التیام یافتن همسرزخم خورده داشت. سایر نتایج به شرح ذیل می باشد. از بین زوج هایی که به بازسازی رابطه خود پرداختند و متاهل ماندند، ۱۶٪ به همه سؤالات، ۱۳٪ به برخی سؤالات همسر پاسخ دادند و ۵۳٪ از پاسخگویی به سؤالات امتناع کردند. به عبارتی پاسخگویی به سؤالات همسر زخم خورده و گفتگو در مورد جزئیات موضوع، احتمال احیای زندگی مشترک و پیشگیری از خطرات احتمالی خیانت مجدد را افزایش می دهد به اعتقاد واگهان هیچ چیز بدتر از ندانستن نیست (واگهان، ۲۰۰۸: ۵۹).

روش پژوهش

در این پژوهش با توجه به موضوع و اهداف آن روش پژوهش همبستگی و از نوع کاربردی می باشد. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان متأهل دانشگاه پیام نور مرکز شیراز که در سال ۱۳۹۷ مشغول به تحصیل بودند را شامل می شدند. تعداد این افراد براساس برآورد اول حدود ۵۰۰ نفر بودند. لذا حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۲۱۷ نفر محاسبه شده که در پژوهش شرکت داده شدند. ملاک ورود: افراد متاهلی که حداقل سه سال از ازدواج آنها گذشته باشد. روش نمونه گیری پژوهش حاضر به صورت نمونه گیری در دسترس می باشد. داده ها و اطلاعات از طریق پرسشنامه های جهت گیری مذهبی آلپورت (۱۹۵۰).

پرسشنامه جهت گیری مذهبی آلپورت (۱۹۵۰)

این پرسشنامه دارای ۲۱ گویه است که هر گویه آن چهار گزینه دارد: کاملاً مخالفم، تقریباً مخالفم، تقریباً موافقم و کاملاً موافقم می باشد. نمره گذاری پرسشنامه براساس یک مقیاس چهار درجه ای لیکرت از ۱ تا ۴ می باشد. آلپورت و راس (۱۹۶۷) پرسشنامه نقطه برش ندارد و هرچه آزمودنی ها در مقیاس های مورد بررسی نمرات بیشتری بدست آورند بیشتر دارای آن صفت می باشند. این آزمون در سال ۱۳۷۷ در ایران ترجمه و هنجاریابی شده که اعتبار روایی آن توسط جانیزرگی (۱۳۷۷) به دست آمده است. همسانی درونی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۱ و پایایی بازآزمایی آن ۰/۷۴ است. از جمله مشخصات این پرسشنامه عبارتند از: عدم وجود محدودیت زمانی و محدودیت سنی و قابلیت اجرا به صورت گروهی می باشد. در این مقیاس، گزینه های عبارات ۱ تا ۱۲ جهت گیری مذهبی بیرونی و عبارات ۱۳ تا ۲۱ جهت گیری مذهبی درونی را نشان می دهند. در این پژوهش به منظور تعیین پایایی ابزار پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۵۱ استفاده شده است که در جدول (۱) مشخص گردیده است.

جدول (۱). ضریب آلفای کرونباخ جهت گیری مذهبی

مؤلفه اصلی	ضریب آلفای کرونباخ
جهت گیری مذهبی	۰/۸۵
جهت گیری مذهبی درونی	۰/۸۱
جهت گیری مذهبی بیرونی	۰/۸۳

پرسشنامه رضایت زناشویی گلوبمرکراست گریمس:

این پرسشنامه دارای ۲۸ گویه است که هر گویه آن چهار گزینه دارد: کاملاً مخالف، مخالف، کاملاً موافق، موافق. پاسخگو باتناسب هر جمله با وضع زناشویی خود یکی از گزینه ها را برمی گزیند. که توسط هراتیان (۱۳۹۴) ۰/۹۳ محاسبه شده است. ضریب پایایی این پرسشنامه در این پژوهش در جدول (۲) آورده شده است.

جدول (۲) ضریب آلفای کرونباخ رضایتمندی زناشویی

مؤلفه اصلی	ضریب آلفای کرونباخ
رضایتمندی زناشویی	۰/۹۱

همچنین برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و شاخص های آمار توصیفی شامل میانگین ، انحراف استاندارد و استنباطی شامل رگرسیون چندمتغیره استفاده گردیده است.

یافته های پژوهش

جدول ۳: توزیع فراوانی و درصد آزمودنی ها بر حسب جنس

جنس	فراوانی	درصد
زن	۱۱۹	۵۴/۰۸
مرد	۹۸	۴۵/۰۲
کل	۲۱۷	۱۰۰

توزیع فراوانی و درصد آزمودنی ها را بر حسب جنس نشان می دهد، بر حسب این نتایج تعداد زنان از کل پاسخگویان که ۲۱۷ نفر می باشد ۵۴.۸ درصد و تعداد ۱۹ نفر مردان با درصد ۱.۴۵ و تعداد ۹۸ نفر می باشند.

جدول ۴: توزیع فراوانی و درصد آزمودنی ها بر حسب سن

گروه	تعداد	فراوانی نسبی
۲۸ تا ۱۸	۱۴۰	۶۴/۵۱
۳۸ تا ۲۸	۶۰	۲۷/۶۴
۴۸ تا ۳۸	۱۲	۵/۵۲
۵۸ تا ۴۸	۵	۲/۳۰
کل	۲۱۷	۱۰۰

بیشترین فراوانی و درصد مربوط به گروه سنی ۱۸ تا ۲۸ با تعداد ۱۴۰ و درصد ۶۴/۵۱ و کمترین آن مربوط به گروه ۴۸ تا ۵۸ که تعداد ۵ و درصد آن ۲/۳۰ است.

جدول ۵: میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
جهت گیری مذهبی	۲۱۷	۳۶/۱۷	۳/۹	۲۱	۴۵
				جهت گیری مذهبی درونی	
جهت گیری مذهبی بیرونی	۲۱۷	۳۴/۹۲	۳/۹	۲۳	۴۳
				رضایت زناشویی	
	۲۱۷	۷۳/۸۵	۶/۱	۴۹	۹۴

میانگین (۳۶/۱۷) و انحراف معیار جهت گیری مذهبی درونی (۳/۹) که بیانگر این است که متوسط پراکندگی از مفهوم جهت گیری مذهبی درونی در بین اعضای نمونه از میانگین (۳/۹) می باشد. میانگین (۳۴/۹۲) و انحراف معیار جهت گیری مذهبی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بیرونی (۳/۹) که بیانگر این است که متوسط پراکندگی از مفهوم جهت گیری مذهبی بیرونی در بین اعضای نمونه از میانگین (۳/۹) می باشد.

جدول ۶: آزمون کولموگروف اسمیرنف

آزمون کولموگروف اسمیرنف			متغیرها
سطح معناداری	مقدار Z	N	
۰/۳۳	۰/۴۵	۲۱۷	جهت گیری مذهبی بیرونی
۰/۲۸	۰/۴۱	۲۱۷	جهت گیری مذهبی درونی
۰/۳۲	۰/۱۷	۲۱۷	رضایت زناشویی

نتایج جدول فوق حاکی از آن است که پیش فرض نرمال بودن داده ها برقرار است. جهت بررسی رابطه بین متغیرها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون انجام شد که نتایج حاصل از آن در جداول زیر آمده است.

جدول ۷: خلاصه نتایج ماتریس همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه ابعاد جهت گیری مذهبی و رضایت زناشویی

رضایت زناشویی	جهت گیری مذهبی درونی	جهت گیری مذهبی بیرونی	r
		۱	جهت گیری مذهبی بیرونی
	۱	**۰/۱۷۷ ۰/۰۰۰	جهت گیری مذهبی درونی
۱	**۰/۳۱۱ ۰/۰۰۰	**۰/۲۴۵ ۰/۰۰۰	رضایت زناشویی

* معنی دار بودن در سطح ۰/۰۵

** معنی دار بودن در سطح ۰/۰۱

همان طور که جدول نشان می دهد همبستگی بین جهت گیری مذهبی بیرونی و رضایت زناشویی رابطه منفی و معناداری وجود دارد اما بین جهت گیری مذهبی درونی و رضایت زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

بررسی فرضیه: پایبندی مذهبی قادر به پیش بینی رضایت زناشویی می باشد.

جهت بررسی این فرضیه از آزمون رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان انجام شد که نتایج حاصل از آن در جدول ۹ آمده است.

جدول ۸: آزمون رگرسیون جهت پیش بینی رضایت زناشویی بر اساس جهت گیری مذهبی

متغیر ملاک: رضایت زناشویی						
P ≤	t	β	P	F	R ²	R
۰/۰۰۵	۲/۶۵۴	-۰/۲۴۳	۰/۰۰۱	۲۲/۳۴۶	۰/۳۴۴	۰/۵۸۷
۰/۰۰۱	۳/۶۷۹	۰/۳۴۵				

با توجه به جدول همان گونه که مشاهده می شود میزان R برابر ۰/۵۸۷ و میزان R² برابر ۰/۳۴۴ می باشد. به عبارتی جهت گیری مذهبی در کل ۳۴ درصد از واریانس نمرات رضایت زناشویی را تبیین می کند. همچنین مقدار f و p نشان می دهد

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

رابطه خطی بین متغیرهای پیش بین و ملاک وجود دارد. همچنین جهت گیری مذهبی بیرونی به صورت منفی و معناداری قادر به پیش بینی رضایت زناشویی می باشد ($\beta = -0.243, P = 0.005$) و جهت گیری مذهبی درونی به صورت مثبت و معناداری قادر به پیش بینی رضایت زناشویی می باشد ($\beta = 0.345, P = 0.001$).

بحث و نتیجه گیری

یافته های پژوهش حاضر نشان دهنده ی این است که بین جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی و رضایتمندی زناشویی رابطه معنی داری وجود دارد. طبق جدول جهت گیری مذهبی درونی به صورت مثبت و معناداری قادر به پیش بینی رضایت زناشویی است و جهت گیری مذهبی درونی به صورت منفی و معناداری قادر به پیش بینی رضایت زناشویی است که این نتایج با برخی از یافته های پژوهشگران مانند، لامبرت و دولاهیت (۲۰۱۴)، ماهونی و همکاران، متینگ لی و ویلسون (۲۰۱۵)، مصلحی و احمدی (۱۳۹۲) همسو است.

بیشتر پژوهشگران بر این باورند که وجود عقاید مذهبی، تأثیر بسزایی در استحکام خانواده دارد. ایمان به خدا موجب می شود که نگرش فرد به هستی، هدفدار باشد. بی ایمانی در بررسی رابطه و مقایسه جهت گیری مذهبی با رضایت و سازگاری زناشویی موجب می شود که فرد، انسجام و آرامش نداشته باشد و همین موجب ضعف و سرآغاز اختلاف های بسیاری در زندگی خانوادگی می شود. پژوهش های انجام شده در این زمینه نشان داده که جهت گیری مذهبی عامل مهمی در پایداری ازدواج و رضایت زناشویی است. در نقطه مقابل، هرچه میزان مغایرت در باورهای مذهبی همسران بیشتر باشد، میزان اختلاف آنها بیشتر خواهد بود.

در تبیین این یافته می توان گفت مذهب می تواند بردیدگاه فکری زوجین تأثیر بگذارد. زیرا احتمال اینکه افراد مذهبی تر، ازدواج خود را دارای کیفیت معنوی ببینند، بیشتر است. مذهب به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی می باشد. تعالیم و باورهای دینی می توانند فرد را به سوی کمال و تعالی و در نتیجه رضایتمندی بیشتر هدایت کنند. دینداری، وجود مفاهیم مشترک دینی بین زوجین به عنوان تسهیل کننده، ایجاد کننده تفاهم و حل تعارض ها در روابط درون خانوادگی عمل می کند. از این رو مذهب و خانواده را می توان یک رابطه اثرگذار و اثرپذیر در نظر گرفت. درک ارزش های دینی درباره ازدواج، در سلامت روابط زوجین، اهمیت بالایی دارد. اگر زوجین به طور عمیق به معنوی بودن ازدواج خود اعتقاد داشته باشند (جهت گیری مذهبی درونی) مشاجرات دائم می تواند ترس روانی از دست دادن رابطه با خداوند و احساس گناه را با خود به همراه داشته باشد. از این رو سعی در حفاظت از زندگی مشترک خود دارند.

مطالعه ماهونی و دیگران (۲۰۱۳) بر روی ۹۷ زوج که نماینده تنوع مذهبی زوج های آمریکایی بودند، نشان داد آنها مفهوم تقدس را در مورد ازدواج خود به کار می برند. بدین معنی که چنین تصویری کردند که ازدواج آنها محتوایی معنوی دارد. این پژوهش نتیجه گرفت هرگاه تعارض خانوادگی بر سر موضوعی خاص شکل می گیرد، مذهب می تواند با مفاهیم معنوی، ارزش های مذهبی مشترک و تأکید بر مفاهیمی مانند تقدس ازدواج، اختلاف نظر افراد را تعدیل کند و مسیر حل تعارضات زناشویی را هموار سازد. ماهونی و دیگران (۲۰۱۳) معتقدند که مذهب به این دلیل می تواند نقش مثبتی در روابط خانوادگی ایفا کند که راهنمایی هایی کلی در اختیار بشر قرار می دهد و اگر انسان ها بدان عمل کنند، منجر به استحکام پیوند زناشویی می گردد. این راهنمایی ها شامل قوانینی در مورد روابط جنسی، نقش های جنسیتی، از خودگذشتگی و حل تعارضات در روابط زناشویی می باشند. تبیین متینگ لی و ویلسون (۲۰۱۵) این است که افراد مذهبی نسبت به افراد غیر مذهبی تعهد و رضایت زناشویی بالاتری دارند و اگر زوجین در مسائل مذهبی اشتراک نظر نداشته باشند دین می تواند یک منبع قابل توجه تعارض زناشویی باشد و این تبیین تأثیر پذیری روابط زناشویی از مذهب را نشان می دهد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مذهب به عنوان مجموعه ای از اعتقادات، بایدها، نبایدها و نیز ارزش های اختصاصی یا تعمیم یافته، یکی از مؤثرترین تکیه گاه های روانی به شمار می رود که قادر است معنای زندگی را در لحظه لحظه های عمر فراهم سازد و در شرایط خاص نیز با فراهم سازی تکیه گاه های تبیینی، فرد را از تعلیق و بی معنایی نجات دهد. مذهب به عنوان یک پدیده روانی- اجتماعی همواره مورد توجه روان شناسان و جامعه شناسان بوده است. به ویژه در دهه اخیر و با گسترش مباحث مربوط به استرس، نقش مذهب در تعدیل تنیدگی توجه بسیاری از روان شناسان را برانگیخته است. از نظر روان شناسان مسلم و قطعی است که اکثر بیماری های روانی که ناشی از ناراحتی های روحی و تلخی های زندگی است، در میان افراد غیر مذهبی دیده می شود. افراد مذهبی به هرنسبت که ایمان قوی و محکم داشته باشند، از این بیماری ها مصون ترند. از این رو یکی از عوارض زندگی عصر ما که در اثر ضعف ایمان های مذهبی پدید آمده است افزایش بیماری های روانی و عصبی است. ماهونی معتقد است مذهب، راهنمایی هایی کلی در اختیار بشر قرار داده، که اگر انسان ها به آنها عمل نمایند، منجر به استحکام پیوند زناشویی می شود. این راهنمایی ها شامل قوانینی در مورد روابط جنسی، نقش های جنسیتی، از خودگذشتگی و حل تعارضات در روابط زناشویی است. جهت گیری مذهبی درونی در زوجین می تواند باعث ایجاد اعتماد و احترام متقابل شده و رضایت زناشویی را افزایش دهد و عدم پایبندی به مسائل مذهبی می تواند بی تعهدی را در رفتار زوجین ایجاد کرده و از این طریق، باعث کاهش رضایت زناشویی می گردد.

احساسات مذهبی در نزد هر کس که یافت شود، نیرویی روزافزون در زندگی شخص وارد می کند، هنگامی که در نبرد زندگی همه ی امیدها بر باد رفته و دنیا به آدمی پشت می کند، احساسات مذهبی وارد عمل شده، در درون مان شور و هیجانی بر پا ساخته، ما را جوان کرده و زندگی درونی مان را که تیره و تار شده بود، دگرگون می سازد. اگر زوجین به طور عمیق به معنوی بودن ازدواج خود اعتقاد داشته باشند، مشاجرات دایم می تواند ترس روانی از دست دادن رابطه با خداوند و احساس گناه را با خود به همراه داشته باشد، از این رو سعی در حفاظت از زندگی مشترک خود دارند. برخورداری زن و شوهر از باورهای دینی مستحکم، در تحکیم روابط اعضای خانواده تأثیر بسزایی دارد و بی بهره ماندن برخی خانواده ها از این باورها، در همه مراحل، مشکلات متعددی را در پی دارد. از این رو، اعتقادات مذهبی در زندگی عادی انسان ها نقش مهمی دارد و ترک باورهای دینی، آرامش و لذت را از زندگی سلب می کند و اضطراب، حیرت و حسرت می شود. برخلاف آنچه به صورت متعارف درباره مذهب و کنش های آن، بیان شده، نظام های اعتقادات مذهبی از نظر محتوا و عملکرد، بسیار گسترده تر از آن چیزی است که پیش از این توصیف شده است. اعتقادات مذهبی خاص، در بخش قابل توجهی از مسائل، در چارچوب انتقال فرهنگی استقرار یافته اند و تداوم خود را در گرو انتقال از نسلی به نسل دیگر دارند و بدین ترتیب اعضای یک اجتماع، مذهب را به عنوان پدیده ای کاملاً شخصی و از آن خود، به نسل جدید منتقل می کنند. با این توصیف ضرورتاً مذهب برای تداوم و ایفای نقش خود نیازمند آن است که به عنوان یک پدیده ی فرهنگی «درونی سازی» شود. زمانی که از درونی سازی بحث می شود، همواره فرآیندهایی مورد توجه است که بر اساس آن فرد تغییراتی عمیق در ساختارهای روانی خویش به وجود می آورد. در درونی سازی، سخن از وارد شدن یک پدیده یا موضوع برونی در ساختارهای روانی و افزودن یک عنصر به مجموعه عناصر موجود در روان انسان نیست. درونی سازی به معنای وارد ساختن عناصر و موضوعات بیرونی در ساختارهای روان شناختی به گونه ای است که این ورود منجر به تغییرات ساختاری گردد و یا خود با ساخت های موجود یکی شود.

پیشنهادها

پیشنهادهای پژوهشی

این پژوهش در مناطق و استان های دیگر نیز انجام شود تا رابطه بین متغیرها دقیق تر بررسی شود. برای شناساندن ارزش ها و باورهای دینی و مذهبی، می توان از شیوه های علمی و منطقی با توجه به ویژگی های روان شناختی افراد استفاده شود تا ضمن تقویت رویکرد بیرونی مذهب، به رویکرد درونی آن نیز توجه شود. پیشنهاد می شود که با تبیین اعتقادات و آموزه های

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

دینی در جلسات مشاوره یا کارگاه‌های آموزشی، به اصلاح الگوهای ارتباطی زوجین پرداخت. به عبارت کامل‌تر با تثبیت اعتقادات و آموزه‌های دینی در زوجین، می‌توان الگوی ارتباطی بین آنها را در جهت ارتباط سازنده متقابل تغییر داد یا تثبیت کرد. بنابراین، لازم است مشاوران در حیطه مذهبی و مؤلفه‌های مربوط به آن، تخصص کافی داشته تا از این طریق بتوانند به اصلاح الگوهای ارتباطی زوجین بپردازند. از سوی دیگر، مسئولان در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و خدمات روان‌شناختی برای زوجین و خانواده‌ها باید آموزه‌های دینی را در این راستا اولویت دهند.

با توجه به رابطه‌ی مستقیم و معنادار بین عمل به باورهای دینی و رضایت زناشویی که هر دو در استحکام بنیادهای زندگی خانوادگی واجتماعی نقش مؤثری دارند، به مسئولان مربوط توصیه می‌شود به منظور شناساندن ارزش‌های دینی و باورهای دینی از شیوه‌های اصولی، علمی، منطقی و با توجه به ویژگی‌های روان‌شناختی افراد استفاده شود تا ضمن تقویت رویکرد بیرونی مذهب، به رویکرد درونی آن نیز توجه شود. همچنین با توجه به اثر مثبت مذهب بر رضایتمندی زناشویی توجه و بهره‌گیری مداوم و مستمر از توصیه‌ها و آموزه‌های دینی و مذهبی به زوجین تأکید می‌شود.

پیشنهاد می‌گردد با افزایش خودشناسی اسلامی میزان سازگاری زناشویی را افزایش داد و اختلاف‌های آن‌ها را از بین برد. نگرش‌های معیوب زوجین را به هستی تغییر داد و معنی جدیدی به زندگی زناشویی خود بدهند، به رفتارهای خود بصیرت پیدا کنند و تفکرات و انتظارات غیر منطقی خود را تصحیح دهند، هرچه باورهای غیرمنطقی همسران کاهش یابد و آگاهی به اشتباه بودن این تفکرات بیشتر باشد، کیفیت ارتباطی همسران افزایش و میزان سازگاری آنها بیشتر خواهد شد.

پیشنهادهای کاربردی

- ✓ برگزاری کارگاه‌های آموزشی در راستای ارتقای مهارت‌های همسرمداری، شیوه‌های برقراری تعامل مفید و سازنده با همسر در خصوص روابط جنسی سالم و رضایت بخش و افزایش آگاهی آنها نسبت به نیازهای یکدیگر و چگونگی پاسخ‌دهی مناسب به آنها، الزام زوجین به مشاوره‌های قبل از ازدواج و دادن آگاهی‌های لازم به خانواده‌ها در خصوص پیامدهای ازدواج‌های اجباری
- ✓ ارائه واحدهای درسی در خصوص آموزش مسائل جنسی در دانشگاه‌ها، جهت بالا بردن اطلاعات افراد در این حوزه پیشنهاد می‌گردد.
- ✓ اشاعه فرهنگ استفاده از خدمات مشاوره و مددکاری اجتماعی از طریق توسعه خطوط تلفنی کمک‌فکری و بحران‌ویا راه‌اندازی مراکز مشاوره رایگان در راستای ارتقای کیفیت زندگی و بهداشت روانی زوجین، کاهش تعارضات، اختلافات زناشویی و خشونت‌های خانگی و مشاوره با زوجین و آگاهی‌دادن به آنان از طریق وسایل ارتباط جمعی که در صورت بروز مشکل با این خطوط تماس بگیرند و یا به مراکز مشاوره مراجعه نمایند.
- ✓ برگزاری کلاس‌های آموزشی مستمر برای زوج‌ها با هدف بهره‌گیری از روش‌های دینی در تعاملات صحیح نیز از دیگر پیشنهادها کاربردی این پژوهش است. برپایی همایش‌ها و برگزاری جلساتی با حضور صاحب‌نظران، مشاوران و روان‌شناسان با هدف به‌کارگیری مفاهیم و آموزه‌های دینی در فرایند مشاوره و روان‌درمانی نیز باید مورد اهتمام بیشتر مسئولان مربوط قرار گیرد.

منابع

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- آزادیان، عذرا وفتحی، سروش(۱۳۹۰). بررسی همسان همسری در بین زوجین تهرانی و تأثیر آن بر رضایتمندی از زندگی زناشویی. ویژه نامه زن و جامعه، ۵(۴)، ۳۶-۴۹.
- اکبری، حسین وعبیدوسفخانی، زینت(۱۳۹۴). بررسی رابطه بین پایبندی مذهبی و رضایت از زندگی. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشنامه تربیتی، ۱۰(۴۳)، ۳۷-۴۸.
- ابوالمعالی، خدیجه، مجتبابی، مینا ورحیمی، ندا(۱۳۹۲). پیش‌بینی رضایت از زندگی زناشویی براساس مهارت‌های حل مسئله اجتماعی و هوش معنوی در افراد متأهل. مجله علوم رفتاری، ۷(۲)، ۱۱۵-۱۲۲.
- اصغری، فرهاد و قاسمی جوبنه، رضا(۱۳۹۳). بررسی رابطه بین هوش اخلاق و گرایش مذهبی با رضایت زناشویی معلمان متأهل. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی، ۴(۱)، ۶۷-۹۸.
- امیرخانی، امیرحسین، وحدت، داود و خضریان، سمیرا(۱۳۹۱). ارتباط بین رضایت زناشویی و پنج الگوی شخصیتی دانشجویان. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۵(۴)، ۵۵-۶۴.
- به پژوه، احمد(۱۳۹۴). ازدواج موفق و خانواده سالم، چگونه؟. تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۳(۲)، ۴۲-۶۶.
- برنشتاین، فیلیپ. اچ و برنشتاین، ماری. تی(۱۹۹۸). زناشویی درمانی از دیدگاه رفتاری- ارتباطی. مترجمان سید حسن پورعابدی نایینی و غلامرضا منشی(۱۳۸۹). تهران، انتشارات رشد.
- پهلوان زاده، سعید(۱۳۹۰). ارتباط بین اعتقادات مذهبی و وضعیت خلق در دانشجویان، مقالات دومین همایش سراسری نقش دین در بهداشت روان، تهران، انستیتو روان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۲(۳)، ۷-۱۵.
- بهرامی احسان، هادی، تاشک، آناهیتا(۱۳۹۲). بررسی جهت‌گیری مذهبی و ارزیابی مقیاس جهت‌گیری مذهبی، «مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی»، ۲(۳۴)، ۲۰-۳۶.
- بهروزی، ناصرو یاسمی نژاد، پریسا(۱۳۹۴). ماهیت روابط و رضایت زناشویی. فصلنامه اخلاق پزشکی، ۹(۳۲)، ۳۰-۴۵.
- ثناگویی، محمد، جان بزرگی، مسعود و مهدویان، علیرضا(۱۳۹۰). رابطه الگوهای ارتباطی زوجین با رضایتمندی زناشویی. دو فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات اسلام و روان‌شناسی، ۵(۹)، ۷۵-۹۲.
- حمیدی، فریبا(۱۳۹۶). بررسی رابطه سبک دلبستگی با رضایتمندی زناشویی در دانشجویان متأهل دبیری. فصلنامه خانواده پژوهشی، ۳(۹)، ۶۳-۸۷.
- خالدیان، محمد، نعمتی، فاطمه و رعایی، منصور(۱۳۹۴). بررسی رضایت زناشویی و جهت‌گیری‌های درونی و بیرونی مذهبی. مجله روان‌شناسی اجتماعی، ۵(۱۷)، ۴۳-۶۴.
- رضاپور میر صالح، کیومرث و سعید ذکایی، محمد(۱۳۹۴). اثربخشی آموزه‌های مبتنی بر ارزش‌های اسلامی در افزایش رضایت زناشویی زنان متأهل. مجله اسلام و پژوهش‌های تربیتی، ۵(۲)، ۷۱-۸۲.
- رضایی، جواد(۱۳۹۰). تأثیر آموزش زوج درمانی اسلام محور بر تعهد زناشویی زوجین. روان‌شناسی و دین، ۴(۴)، ۳۷-۶۰.
- رسولی، رضا و سلطانی، سارا(۱۳۹۱). مقایسه و بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی و عمل به باورهای دینی با سازگاری زناشویی در طلاب و دانشجویان. ۸(۲۲)، ۴۲۷-۴۳۹.
- زارعی، فرهاد و رسولی منش، محمد(۱۳۹۴). رضایت زناشویی از نگاه اسلام و مکاتب. پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، ۲۱(۵)، ۴۴-۳۲.
- سیفی قوزلو، سید جواد، حمیدی، امید و خلیلی، شیوا(۱۳۹۴). رابطه بین اخلاق و ارزش‌های شخصی و رضایت زناشویی در بین زوجین در شهر مغان. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۵(۱۶)، ۱۰۳-۱۲۰.
- سلیمانیان، عاطفه(۱۳۹۴). بررسی رابطه باورهای غیرمنطقی با رضایتمندی زناشویی در دانشجویان متأهل. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه تربیت معلم.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- صادق مقدم، لیلیا وطهماسبی، سیمین (۱۳۹۵). تعریف رضایت از زندگی زناشویی و علل و پیامدهای آن در زنان شاغل و خانه‌دار و همسران آنها، افق دانش، مجله ی دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی، (۱۲) ۲، ص ۵۰-۴۵.
- صدیقی، اکرم، معصومی، احمد و شاه‌سیاه، مرضیه (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین جهت گیری مذهبی با رضایت زناشویی زوجین شهر قم. مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، (۶) ۲۲، ص ۲۵-۱۵.
- عیدی، نرگس و رسول زاده، مهدی (۱۳۹۴). بررسی رابطه میان عوامل شخصیتی و میزان رضایت زناشویی با توجه به پایبندی مذهبی. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، (۳) ۴، ص ۷۵-۴۴.
- عابدینی، اکبر (۱۳۹۴). نظریات روان شناسی رضایت زناشویی. تهران، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- عبدیوسفخانی، زینب و اکبری امرغان، حسین (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین هوش معنوی و رضایت از زندگی. فصلنامه علمی- پژوهشی پژوهشنامه تربیتی، (۳۸) ۹، ص ۵۴-۳۹.
- عدلی پور، جواد و کیانی، مریم (۱۳۹۱). تأثیر هویت دینی بر رضایت زناشویی جوانان شهر اصفهان. دوفصلنامه علمی پژوهشی دین و ارتباطات، (۲) ۱۹، ص ۳۶-۵.
- کیانی، آرش، فرح‌بخش، کامران، شیرعلیپور، فرهاد (۱۳۹۰). گرایش‌ها و ابعاد مذهبی مرزهای ارتباطات خانواده (یک ارتباط اساسی). فصلنامه روان‌شناسی و دین، (۳) ۵، ص ۱۰۶-۹۳.
- کجیاف، محمدباقر (۱۳۹۰). رابطه سبک زندگی اسلامی با شادکامی در رضایت زناشویی دانشجویان شهر اصفهان، روان‌شناسی و دین، (۴) ۴، ص ۷۴-۶۱.
- گاتمن، جان مردخای (۲۰۰۴). هفت اصل برای زندگی زناشویی کارآمد. مترجمان نسرين مصباح، سپیده معتمدی و وحید پیروی (۱۳۸۹). تهران، انتشارات ایتا.
- گل محمدیان، محسن (۱۳۹۵). تأثیرات آموزش هوش معنوی بر عملکرد خانوادگی زنان. فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده، (۳۴) ۱۸، ص ۳۹-۲۰.
- گلریز، فرزانه (۱۳۹۳). پژوهشی برای تهیه نگرش مذهبی و بررسی رابطه بین نگرش مذهبی با سایر بازخوردها و خصوصیات شخصیتی. پایان نامه کارشناسی ارشد، روان‌شناسی بالینی، تهران، دانشگاه تهران.
- محمدنژاد، حبیب، بحیرایی، صدیقه و وحیدری، فائزه (۱۳۹۲). بررسی رابطه باورهای غیرمنطقی با رضایت‌مندی زناشویی در دانشجویان متأهل. انتشارات دانشگاه اسلامی، (۲) ۱۳، ص ۷۷-۵۱.
- مطهری، مرتضی (۱۳۶۹). افسردگی، رویکرد اسلامی در سبب شناسی و فرایند درمان، قم، مجله معرفت، شماره ۸۴.
- معین، محمد (۱۳۶۰). فرهنگ فارسی (کلمه ی مذهب)، تهران، انتشارات سپهر، (۳) ۴، ص ۳۹۷۶.
- مهدوی، محمدصادق (۱۳۹۰). بررسی تطبیقی تغییرات ازدواج، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- نیوشا، بهشته، عرب بافرانی، نازنین و صالحی، سیدمحمد (۱۳۹۲). رابطه جهت گیری مذهبی و صمیمیت با وضعیت زناشویی دانشجویان متأهل زن دانشگاه علوم و تحقیقات ساوه. (۳) ۵، ص ۱۳۶-۱۲۷.
- نظری، علی محمد (۱۳۹۳). مبانی زوج درمانی و خانواده درمانی. تهران، انتشارات علم، (۳۱) ۵، ص ۱۰۳-۹۵.
- نجفی، محمود، بشرپور، سجاد و شیخ‌الاسلامی، علی (۱۳۹۴). اثربخشی هوش معنوی بر رضایت زناشویی دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره). فرهنگ و دانشگاه اسلامی، (۴) ۵، ص ۱۰۱-۸۶.
- نوایی نژاد، شکوه و ملک، انسیه (۱۳۹۰). اثربخشی آموزش مقابله با تفکر قطعی نگر بر بهبود روابط زناشویی زنان. مجله اندیشه و رفتار، (۱۶) ۴، ص ۱۰۳-۹۲.
- هراتیان، عباس علی، جان بزرگی، مسعود و آگاه هریس، مژگان (۱۳۹۴). نقش روان بنه‌های ناسازگار اولیه و پایبندی مذهبی، پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده، (۱۶) ۵، ص ۹۶-۶۶.

یوسفی، نادر و عیسی نژاد، احمد (۱۳۹۰). رابطه سبک های عشق ورزشی و کیفیت زناشویی در میان افراد متأهل. دوفصلنامه مشاوره کاربردی، ۱۱(۱)، ص ۳۶-۲۱.

Brown, E., Orbuch, T. L., & Bauermeister, J. A. (۲۰۰۸). Religiosity and marital stability among black american and white american couples*. Family Relations, ۵۷(۲), ۱۸۶-۱۹۷

Cheng, chuan chuan (۲۰۱۰). A Study of inter-cultural marital conflict and satisfaction in Taiwan, International journal of intercultural relations, Volume ۳۴, Issue ۴, pp : ۳۵۴-۳۶۲.

Call, V. R., & Heaton, T. B. (۱۹۹۷). Religious influence on marital stability. Journal for the Scientific Study of Religion, ۳۸۲-۳۹۲.

Dakin J and Wampler R (۲۰۰۸) Money Doesn't Buy Happiness, but It Helps :Marital Satisfaction, Psychological Distress, and Demographic Differences between Low- and Middle-Income Clinic Couples. The American Journal of Family Therapy. ۳۶ (۴) ۳۰۰-۱۱.

Fisher TD and McNulty J (۲۰۱۰) Neuroticism and marital satisfaction: the mediating role played by the sexual relationship. Journal of Family Psychology. ۲۲ (۱) ۱۱۲-۲۲.

Fung SC, Wong CW, Tam SM. Familial and extramarital relations among truck drivers crossing the Hong Kong-China border. J Sex Marital Ther ۱۰۰۳; ۱۵(۱):۱۱۳-۲۲.

Fiala, W. E., Bjorck, J. P., & Gorsuch, R. (۲۰۰۲). The religious support scale: Construction, validation, and cross-validation. American Journal of Community Psychology, ۳۰(۶), ۷۶۱-۷۸۶.

Guttman, J., & Lazar, A. (۲۰۰۴). Criteria for marital satisfaction: does having a child make a difference? Journal of Reproductive & Infant Psychology, ۲۲(۳), ۱۴۷-۱۵۶.

Garcia, Tim B (۲۰۱۳). Religious Homogamy and Marital Satisfaction Reconsidered, Journal of Marriage and The Family, Volume ۴۶, No ۳, pp : ۷۲۹- ۷۳۳.

Haseley, J. L. (۲۰۰۶). Marital satisfaction among newly married couples: Associations with religiosity and romantic attachment style.

Rosen-Grandon J R, Myers J E and Hattie J A (۲۰۱۳) The relationship between marital characteristics, marital Interaction processes, and marital satisfaction. Journal of Counseling and Development. ۸۲ (۱) ۵۸-۶۸.

Reynolds, J. H Wallace, S. D. (۲۰۱۳). Trajectories of change in Criminal offending: Good Marriages and the Desistance Process. ASR. ۶۸:۲۲۵-۲۳۸.

Kaplan, M., & Maddux, J. (۲۰۰۲). Goals and marital satisfaction: perceived support for personal goals and collective efficacy for collective goals. Journal of Social and Clinical Psychology, ۲۱(۲), ۱۵۷-۱۶۴.

Karkov, D.L, Roberts, M (۲۰۱۴) Characteristics Of Long-Term First Marriage, Journal Of Mental Health Counseling, Volume ۱۵, pp : ۴۴۶-۴۶۰.

Moslehi J, Ahmadi MR. (۲۰۱۳). The role of religious life in marital satisfaction couples. Psychology and Religion; ۶(۲): ۷۵-۹۰.

Mirgain S A and Cordova J V (۲۰۱۱) Emotion skills and marital health: The association between observed and self-reported emotion skills, Intimacy, and marital satisfaction. Journal of Social and Clinical Psychology. ۳۰(۹) ۹۸۳-۱۰۰۹.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶